

JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Amanda Rydberg

När försvann konsten från konstsim och konståkning?

En undersökning av koreograferade idrotters möjlighet till upphovsrättsligt skydd

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Aurelija Lukoseviciene

Termin: HT 2022

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte och frågeställning.....	7
1.3 Metod, material och teori.....	7
1.4 Forskningsläget.....	8
1.5 Avgränsning	9
1.6 Disposition	9
2 OM UPPHOVSRÄTTENS GRUNDER OCH DESS KOPPLING MOT IDROTTSEVENEMANG	11
2.1 Det upphovsrättsliga skyddet	11
2.2 Verkhöjd och originalitet.	12
2.3 Ensamrätten	14
2.4 Idrottskategorier.....	14
2.5 Kan ett idrottsevenemang få upphovsrättsligt skydd?	16
2.6 Vad gäller för koreograferade tävlingsidrotter?	18
3 KONSEKVENSER	21
4 ANALYS.....	24
4.1 Slutsatser	28
KÄLLFÖRTECKNING	30

Summary

The European Court of Justice stated in the legal case *FAPL et al v QC Leisure et al* and *Murphy v Media Protection Services Ltd* (Murphy) that sporting events and in particular football matches could not obtain copyright protection. This essay has therefore aimed to investigate whether the court's ruling is also applicable to choreographed sports. Nevertheless, the essay has also investigated the possible consequences that may come from choreographed sports receiving copyright protection.

To be granted copyright, it is required that a work must demonstrate originality and creativity and that the work must be the author's own intellectual creation.

According to the assessments in *Murphy* and HD's court case NJA 2015 s.1097 (C More), the rules of sports and haphazard considerations of athletes are considered to put an end to the creativity and originality required to be classified as a work. However, earlier rulings by the European Court of Justice indicate that copyright can be granted for short works if they show signs of being the author's own intellectual creation. The essay has therefore found that at least parts of a choreographed competition routine can reach the demands for creativity and originality that are set, as choreographed sports are not governed by the same chance and despite their competition rules, the creator has room to express his personality and carry out free and creative choices. As well as similar activities such as dance and ballet have received copyright protection. Although the legal situation remains uncertain, it is likely that choreographed sporting events can be granted copyright protection.

The essay found that protection can contribute to positive consequences, such as athletes can get financial gains and media rights benefiting. However, it emerged that copyright protection can also contribute to undesirable consequences, such as a risk of damaging sports due to a legal monopoly can create anti-competitive effects. Likewise, there are complicated licensing issues and puzzling questions about liability claims to be dealt with.

These negative effects can be reduced by limiting the extent of copyright protection and reducing the term of protection, as well as internal contracts

and sport rules can be created. Despite some consequences, the essay concluded that there is no reason to deny copyright protection to choreographed sports.

Sammanfattning

EU-domstolen angav i rättsfallet *FAPL et al v QC Leisure et al* och *Murphy v Media Protection Services Ltd (Murphy)* att idrottsevenemang och i synnerhet fotbollsmatcher inte kunde erhålla upphovsrättsligt skydd. Denna uppsats har därav syftat till att undersöka om domstolens avgörande även är applicerbart på koreograferade idrotter. Likväl har uppsatsen undersökt de eventuella konsekvenserna som kan komma av att koreograferade idrotter erhåller upphovsrätt.

För att ges upphovsrätt så är det ett krav på att verket ska påvisa originalitet och kreativitet och att verket ska vara upphovsmannens egna intellektuella skapelse.

Utefter bedömningarna i *Murphy* och HD:s rättsfall NJA 2015:1097 (C More) så anses idrottens regler och idrotters slumpartade överväganden sätta stopp för den kreativitet och originalitet som krävs för att klassas som ett verk. Tidigare avgöranden av EU-domstolen anger dock att upphovsrätt kan ges för mycket korta verk. Uppsatsen har därför funnit att i alla fall delar av en koreograferad tävlingsrutin kan nå upp till de krav på kreativitet och originalitet som ställs då koreograferade idrotter inte styrs av samma slump och trots sina tävlingsregler så har upphovsmannen utrymme att uttrycka sin personlighet och genomföra fria och kreativa val. Likväl så har liknade aktiviteter såsom dans och balett erhållit upphovsrättsligt skydd. Därav är det troligt om än rättsläget är osäkert att koreograferade idrottsevenemang kan ges upphovsrättsligt skydd.

Uppsatsen fann att ett upphovsrättsligt skydd kan bidra till positiva konsekvenser såsom att idrottare ges mer skydd och ekonomisk vinning samt att medierätter gynnas. Det framkom dock att ett upphovsrättsligt skydd även kan bidra till icke önskvärda konsekvenser såsom att idrotten riskerar att skadas då ett lagligt monopol kan leda till konkurrenshämmande effekter. Likaså uppstår det komplicerade licensieringsproblem och besvärliga frågor om ansvarsanspråk.

Dessa negativa effekter kan minskas genom att upphovsrättens omfattning begränsas och skyddstiden minskas samt att interna kontrakt och spelregler kan skapas. Trots en del negativa konsekvenser så kom uppsatsen fram till

att det inte är anledning att neka koreograferade idrotter ett upphovsrättsligt skydd.

Förkortningar

DSM-direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG.
EU	Europeiska unionen
FAPL	Football Association Premier League Ltd
HD	Högsta domstolen
Infosoc- direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.
ISU	International Skating Union.
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
SOU	Statens Offentliga Utredningar
URL	Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
WIPO	World Intellectual Property Organization

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Idrottsindustrin står i dagsläget för 3% av den globala GDP:n med fler listade FIFA medlemmar än länder i världen. Detta är exempel på hur stor idrottens attraktionskraft är och bevis på dess ekonomiska betydelse.¹ Trots detta så är det immaterialrättsliga skyddet för idrottsevenemang bristfälligt.

I EU- domstolens mål, *FAPL et al v QC Leisure et al och Murphy v Media Protection Services Ltd (Murphy)*, så drog domstolen slutsatsen att idrottsevenemang och i synnerhet fotbollsmatcher inte kunde erhålla upphovsrättsligt skydd då dessa inte kan klassas som verk till följd av att fotbollsmatcher inte är upphovsmannens egna intellektuella skapelse. Domstolen öppnade dock upp för möjligheten till nationell lag att i stället skydda idrottsevenemang.²

Det kan dock ifrågasättas om det är lämpligt att likställa alla sportevenemang då en del idrotter som de så kallade koreograferade idrotterna innehåller inslag av skaparens personlighet och ger fria och kreativa val oavsett tävlingsreglerna. De är även originella och innehar samma standard som andra konstnärliga verk såsom dans eller film samt att idrottsevenemang är en form av underhållning som förmedlar en rekreationskänsla.³

1 § URL anger att den som har skapat ett verk har upphovsrätt till detta. För att klassas som ett verk krävs det att verket uppfyller kravet på verks-höjd. Detta innebär inte en hög grad utav uppfinningsrikedom utan det är snarare ett måttligt krav på originalitet och ett krav på en viss individuell särprägel där verket ska gå utöver vad som är givet från dess förutsättningar.⁴

Med detta vaga verkshöjdsbegrepp kvarstår dock frågan hur Sverige har förhållit sig till domstolens uttalande i *Murphy*, samt om domstolens slutsats i *Murphy* även gäller för de koreograferade idrotterna.

---

¹Townley (2019) st. 8.

² Domstolen dom av den 4 oktober 2011, *Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others (C-403/08)* and *Karen Murphy v Media Protection Services Ltd (C-429/08)*, EU:C:2011:631, punkt 96–100.

³ Elam (2016) st. 2.

⁴ NJA 2015 s. 1097. punkt 18–20.

1.2 Syfte och frågeställning

Med de otydligheter som följer av rättsfallet Murphy så ämnar denna uppsats att kritiskt granska hur rättsfallet relateras till koreograferade idrotter och hur de befintliga rättsregler och praxis som finns i Sverige och EU ska appliceras på koreograferade idrotters möjlighet att erhålla upphovsrättsligt skydd. Det kommer även att utredas vilka eventuella konsekvenser som kan uppstå om ett idrottsevenemang erhåller upphovsrätt.

För att undersöka koreograferade idrotters upphovsrätt utifrån ett svenskt perspektiv så kommer uppsatsen att utgå ifrån följande frågeställning.

- Hur hanteras koreograferade idrotter inom upphovsrätten och vilka konsekvenser finns det ifall koreograferade idrotter erhåller upphovsrättsligt skydd?

1.3 Metod, material och teori

Materialet för uppsatsens undersökning har valts utifrån rättskällelärans premisser där lagar och rättspraxis från prejudikatinstanser har formell auktoritet. Lagförarbeten i form av propositioner har ibland tillmätts formell auktoritet medan andra likt doktrinen endast har förmåga att övertyga genom kraften i de argument som framförts.⁵

Då uppsatsens frågeställning utgår från ett svenskt perspektiv så kommer i första hand svensk lagstiftning men även HD:s prejudicerande praxis och förarbeten beaktats. Till följd av ämnesområdets internationella karaktär så har även unionsrätt och internationell doktrin inhämtats. I brist på tydlig lagstiftning och unionsrätt relaterat till uppsatsens ämnesområde så har EU-domstolen spelat en central roll för frågor gällande upphovsrätt och idrott vars avgörande senare har efterliknats av svensk domstol.

Då det finns otydligheter gällande rättsfallet Murphy och huruvida koreograferade idrotter skyddas genom upphovsrätten så kommer uppsats utgå från ett kritiskt perspektiv för att granska konsekvenserna av ett skydd respektive hur upphovsrättslagen bör tillämpas på koreograferade idrotter.

---

⁵ Kleineman (2018) s. 29.

För att kunna besvara frågeställningen så kommer uppsatsen att utgå ifrån en traditionell juridisk rättsdogmatisk metod och en EU- rättslig metod.

Den rättsdogmatiska metoden är en praktiskt syftande metod för tolkning och analysering av gällande rätt vars iakttagelser sällan har ett självändamål utan ingår i strävan efter att åstadkomma problemlösning. Metoden innebär att ett rättsligt problem besvaras genom en analys av de olika elementen i rättskälleläran.⁶ Rättsdogmatikens syfte beskrivs som att genom att applicera en rättsregel framställa nya perspektiv i form av lösning på ett rättsligt problem eller rekonstruktion av en rättsregel. Metoden kan därav användas för att kritisera gällande rätt och föreslå ändringar.⁷

EU-rätten kan betraktas som en autonom rättsordning vilket är av betydelse för hur den EU-rättsliga metoden ska förstås. Den EU-rättsliga metoden kan därför beskrivas som ett tillvägagångssätt att hantera EU-rättsliga källor på. Metoden motsvarar på så sätt den rättsdogmatiska metoden fast på EU nivå.⁸ EU-rätten har dock rättsordningar på två nivåer vilket har fungerat så att den gemensamma europeiska nivån antar regler som medlemsstaterna måste genomföra själva inom deras nationella rättsordningar. Det kompletteras även av EU-domstolens avgöranden om vilken effekt EU:s rättsakter ska ha i medlemsstaternas rättsordningar.⁹ Fokus i metoden bygger därigenom mycket på EU- domstolens tolkning av rätten samt den metodik som nationella instanser ska tillämpa vid användning av EU-rätten.¹⁰

1.4 Forskningsläget

Ser man till upphovsrätt och sport så ligger mycket fokus idag på kvalificeringar för Espel. Att studera koreograferade idrottsevenemang är därmed en äldre fråga vars oprövade karaktär gör att det finns en begränsad mängd litteratur och källor på området. Den mesta informationen på området

---

⁶ Ibid s. 24 ff.

⁷ Ibid s. 22 ff.

⁸ Reichel (2018) s. 109 f.

⁹ Ibid s.112.

¹⁰ Ibid s. 115.

kommer därav från brittisk och amerikansk doktrin exempelvis så kommer Viola Elams artikel om Sporting Events as Dramatic Works in the UK Copyright System användas vid redogörelse för om koreograferade idrotter kan erhålla upphovsrätt. Likaså kommer bland annat Péter Mezeis artikel om Copyright Protection of Sport Moves beröras vid en genomgång av de eventuella konsekvenserna för ett upphovsrättsligt skydd. Även Alexander Busseys artikel Stretching Copyright to Its Limit: On the Copyrightability of Yoga and Other Sports Movements in Light of the U.S. Copyright Office's New Characterization of Compilations kommer att redogöra för de olika idrottskategorierna och deras olika upphovsrättsliga problem. För mer generella förtydliganden om upphovsrätt så kommer Ulrika Wennerström och Ulf Maunsbach:s bok Grundläggande immaterialrätt att behandlas. Likaså kommer Johan Lindholms bok Idrottsjuridik beaktats. Doktrin är framtagen av yrkesverksamma och forskare inom områdena upphovsrätt och idrottsjuridik och de bidrar därav till viktig forskning som bör beaktas i förhållande till uppsatsens frågeställning. Vidare kommer även relevanta regelverk från ISU och information från WIPO att beröras. Även källor i form av rättsfall och förarbeten kommer att användas för att denna utredning ska få en fördjupande diskussion kring uppsatsens ämnesområde.

1.5 Avgränsning

Denna uppsats kommer att avgränsas till att endast beröra upphovsrätt och inte andra immaterialrättsliga skydd. I detta så kommer de närliggande rättigheterna till upphovsrätten där sändningsrätter och licensrätter härrör endast nämnas i all hast på grund av uppsatsens begränsade omfattning. De närliggande rättigheterna är dock mycket betydelsefulla i diskussionen om upphovsrätt för idrottsevenemang.

1.6 Disposition

I början av uppsatsens andra kapitel så återfinns en generell beskrivning om hur ett verk erhåller upphovsrätt och vad skyddet omfattar. Därefter

kommer de olika idrottskategorierna att introduceras och hur dess idrottsevenemang förhåller sig till upphovsrätten. Kapitlet kommer att avslutas med en redogörelse för koreograferade idrotters möjlighet till upphovsrätt.

I det tredje kapitlet kommer det att ges en översiktlig presentation av de eventuella konsekvenser som kan inträffa ifall idrottsevenemang erhåller upphovsrättsligt skydd.

I det fjärde kapitlet kommer jag slutligen att gå igenom mina egna synpunkter och tankar kring upphovsrätt och idrott och knyta ihop möjligheterna till skydd mot dess konsekvenser och om idrotten eller upphovsrätten behöver anpassas för att minska dess negativa konsekvenser.

2 Om upphovsrättens grunder och dess koppling mot idrottsevenemang

2.1 Det upphovsrättsliga skyddet

Upphovsrätten beskrivs som ett rättsområde som skyddar det estetiska skapandet och de kreativa uttryck som många förknippar med kultur.¹¹ Upphovsrättens syfte är att främja nyskapande och uppmuntra till investeringar. Detta sker genom att upphovsmännen ges ett skydd för sitt verk.¹² Därav så är det uttrycket av idéer som skyddas och inte idéns procedurer, system eller metoder.¹³

Utgångspunkten är att den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket oavsett på vilket sätt verket har kommit till uttryck.¹⁴

Upphovsrätten delas enligt 1 § URL in i två delar vilka är litterära och konstnärliga verk, där de konstnärliga verken avser verk med en konstnärlig ambition och med syfte att nå konstnärlig verkan.¹⁵ Vidare så gör lagen inget försök att definiera vad kategorin inkluderar. Litterära verk innefattar alla former av beskrivandeframställningar.¹⁶

Upphovsrätten gäller för både ekonomiska och ideella rättigheter och uppkommer automatiskt och formlöst vid skapandet av ett verk, ansökan om skydd är därför inte nödvändig. Det innebär att det finns en osäkerhet om ett alster som har skapats erhåller upphovsrättsligt skydd då vissa krav måste uppfyllas.¹⁷ Domstolarna kan därför ställas inför den svåra uppgiften att dels dra en gräns mellan idéen och de sätt idén uttrycks på, dels att avgöra om ett verk är upphovsrättsligt skyddat.¹⁸

---

¹¹ Maunsbach och Wennersten (2018) s. 54.

¹² SOU 2011:32 s. 111.

¹³ Elam (2016) st. 66.

¹⁴ NJA 2015 s. 1097, punkt 7.

¹⁵ SOU 1956:25 s. 65.

¹⁶ Rosén (2006) s. 33.

¹⁷ Maunsbach och Wennersten (2018) s. 73 f.

¹⁸ Elam (2016) st. 67.

2.2 Verkshöjd och originalitet

I 1 § URL anges det att den som skapar ett verk har upphovsrätt till verket. Det krävs dock för att anses som ett verk att det är en produkt av ett andligt arbete som uppnår en viss grad av självständighet och originalitet. Det ska med andra ord i någon mån vara ett uttryck för upphovsmannens individualitet.¹⁹

Detta brukar beskrivas som verkshöjd. Verkshöjdsbegreppet är teknikneutralt, men ett alster som framställs helt med hjälp av teknik och utan mänsklig medverkan i skapandet kan inte få verkshöjd. Det måste med andra ord finnas en intellektuell prestation bakom det enskilda alstret.²⁰ Det framgår inte direkt av URL vad som krävs för att ett verk ska uppnå verkshöjd utan detta har behandlats i rättspraxis och lagförarbeten.

EU-rätten ställer upp ett ganska måttligt krav på originalitet. Det finns dock krav på att verket ska påvisa individuell särprägel men dess konstnärliga eller litterära kvalitet saknar i princip betydelse för om upphovsrätt föreligger.²¹

Det innebär att en reproduktion av ett tidigare verk oskyddat eller ej inte ger upphovsrätt. Därav kan arbeten som inte innehåller något nytt skapande element inte få upphovsrättsligt skydd. Vad som är unikt avgörs på så sätt av omständigheterna i det enskilda fallet.²²

I målet Infopaq så formulerades ett krav för att ett verk ska kunna åtnjuta upphovsrätt, vilket är att alstret ska vara originellt på ett sätt så att det är upphovsmannens egna intellektuella skapelse.²³ I målet så ställdes frågan om elva ord kunde uppfylla krav på verkshöjd. Individuella ord är inte upphovsrättskyddade men dess kombination som skaparen uttrycker på ett originellt sätt kan utgöra resultat som är en intellektuell skapelse.²⁴ Verken

---

¹⁹ SOU 1956:25 s. 66.

²⁰ NJA 2015 s.1097 punkt 18.

²¹ NJA 2015 s.1097, punkt 18.

²² Se Olssen och Rosén: upphovsrättslagstiftningen en kommentar (15 januari 2019, 3 uppl., Zeteo), kommentar till 1 kap 1 § URL, under rubriken `Allmänt om verksbegreppet`.

²³ Domstolens dom av den 16 juli 2009, C-5/08 Infopaq mot Danske Dagblades Forening, C-5/08, EU:C:2009:465 punkt 37.

²⁴ EU domstolens dom, C-5/08, punkt 45–46.

måste inte vara helt originella men formen de uttrycks på måste vara en originell kreation för skaparen.²⁵

Även rättsfallet Painer vidareutvecklade begreppet intellektuell skapelse. I rättsfallet så hade tidningar publicerat bilder på en flicka utan fotografens medgivande och utan att fotografen angavs i anslutning till verket. Domstolen angav att för att anses som intellektuell skapelse så är det upphovsmannens egna om den avspeglar hans eller hennes personlighet. Så är fallet om upphovsmannen i samband med skapandet har uttryckt sin kreativa kapacitet genom att göra fria och kreativa val. Vid en porträttfotografering så kan upphovsmannen genom iscensättning, positionering, belysning, fotovinkel, atmosfär och framkallningsteknik sätta sin personliga prägel på det skapade verket. I porträttfotografier är upphovsmannens utrymme att uttrycka sin kreativitet därav inte begränsad.²⁶

Ett hjälpmedel för att avgöra om ett alster inte uppfyller kraven på originalitet är det så kallade dubbelskapandekriteriet. Det innebär att ett alster som blir föremål för ett oberoende dubbelskapande inte uppfyller kravet på verkshöjd. Detta kriterium kan även vara användbart vid fastställandet av ett verks skyddsomfång. Dock så kan dubbelskapandekriteriet inte i sig ge svar på om kravet på verkshöjd är uppfyllt.²⁷ I rättsfallet Smultron så uppgav HD att ett alsters skyddsomfång var begränsat, men det fanns skydd mot direkt kopiering och framställning av annan brukskonst som har en påfallande likhet.²⁸

Sammanfattningsvis så finns det tre typer av alster som inte kan ges upphovsrättsligt skydd. Det är alster där den skapande insatsen är obefintlig eller helt obetydlig. Alster som är resultatet av givna yttre faktorer, det vill säga om det finns en alltför närliggande lösning på ett problem. Alster som har tillkommit genom slumpen, där resultatet inte styrs av en människas konstnärliga eller litterära överväganden.²⁹

---

²⁵ WIPO (2016) s. 7.

²⁶ EU-domstolens dom av den 1 december 2011, Eva-Maria Painer mot Standard Verlags GmbH m.fl., C-145/10, EU:C:2011:798, punkt 88–93.

²⁷ NJA 2004 s. 149.

²⁸ NJA 1994 s. 74.

²⁹ Se Olssen och Rosén: upphovsrättslagstiftningen en kommentar (15 januari 2019, 3 uppl., Zeteo), kommentar till 1 kap 1 § URL, under rubriken `Allmänt om verksbegreppet`.

2.3 Ensamrätten

Upphovsrätten innefattar den ensamrätt som bland annat författare, konstnärer och andra upphovsrättsmän har till sina litterära eller konstnärliga verk.³⁰

Ensamrätten inkluderar både ett ekonomiskt och ett ideellt element. Den ideella rätten innebär att upphovsmannen ska anges som skapare av verket i överensstämmelse med vad god sed kräver och att verket inte ska ändras eller göras tillgängligt för allmänheten på ett sätt som är kränkande för upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende. Den ekonomiska rätten innefattar en uteslutande rätt för upphovsmannen att förfoga över sitt verk, framställa exemplar och göra det tillgängligt för allmänheten.³¹ Tillgänglighet för allmänheten återfinns i 2 § URL och inkludera, offentligt framförande, överföring till allmänheten, spridning eller offentlig visning.³²

Syftet med det upphovsrättsliga skyddet kan förklaras som att upphovsmannen bör förbehållas rätten att ekonomiskt dra nytta av de användningar av verket som har praktisk betydelse. Samt för att skydda upphovsmännens personligt färgade ideella intressen så att deras verk inte förvanskas eller utnyttjas på ett oacceptabelt sätt.³³

2.4 Idrottskategorier

Ser man till idrotter så kan de delas in under fem idrottskategorier rangordnade från minst till mest troliga att få upphovsrätt. Kategorierna består av idrotter med direktmotståndare, idrotter med scenariorstrategier, icke tävlingsinriktade atletiska rutiner, koreograferade tävlingsidrotter och koreograferade uppvisningsidrotter.³⁴

Den första kategorin idrotter med direktmotståndare fokuserar nästan uteslutande på direkta tävlingar mellan två lag eller två personer, där syftet med

---

³⁰ SOU 2011:32 s. 115.

³¹ Prop. 1960:17 s. 32 f.

³² Maunsbach och Wennersten (2018) s. 129.

³³ SOU 2006:83 s. 23.

³⁴ Bussey (2013) s. 32.

idrotten är att överträffa motståndaren. Exempel på dessa typer av idrotter är fotboll och ishockey.³⁵

Ser man till den andra kategorin idrotter med scenariostrategier så avser det idrotter med specifika handlingsplaner utförda av ett lag under en speciell uppsättning omständigheter. Det kan exempelvis omfatta specifika spelarformationer och passningsstrategier.³⁶

Den tredje kategorin idrotter är rutinorienterade och utan tävlingsmoment. De är i stället utformade för att uppnå kondition och hälsa genom kroppsliga rörelser. Exempel på dessa idrotter är yoga och pilates.³⁷

Därefter följer den fjärde kategorin koreograferade idrotter. Ordet koreografi kommer från grekiskans ord för ”att skriva dans”³⁸. Ordet har senare vidareutvecklats till att även betyda konsten att komponera danser och skapandet av rörelsesekvenser.³⁹ Koreograferade idrotter beskrivs därav som rutinorienterade, repetitiva med koreografiska karaktärsdrag i vilket marginaler för improvisation och oförutsägbarhet är låg. Idrottarens atletiska prestation är inte heller beroende av motståndarnas rörelser. Dessa idrotter är alltså skapade i förväg och designade för uppträdanden och uppbyggda med en tillräcklig grad av säkerhet och stabilitet, likt ett verk. Exempel på dessa idrotter är gymnastik, cheerleading, konstsim och konståkning.⁴⁰

Slutligen så består den femte kategorin av koreograferade uppvisningsidrotter. Detta inkluderar idrottsliga uppvisningar som helt är designade för att underhålla en publik. Exempel på detta är proffsturnéer av konståkare eller gymnaster.⁴¹

Det ska noteras att dessa kategorier inte är helt statiska utan en idrottsprestation kan falla in under olika kategorier vid olika tidpunkter. Konståkning och gymnastik faller exempelvis in under kategori fyra men kan tillhöra kategori fem när man tar bort tävlingsinslaget.⁴² De flesta av dessa kategorier skapar dock olika problem när det gäller upphovsrättsskydd.

---

³⁵ Weber (1999) s. 321 f.

³⁶ Jesien (2007) s. 636.

³⁷ Elam (2016) st. 75.

³⁸ Choreia= dans grafein= att skriva

³⁹ Levin (1988) st. 2.

⁴⁰ Elam (2016) st. 7.

⁴¹ Bussey (2013) s. 32.

⁴² Ibid s. 31.

2.5 Kan ett idrottsevenemang få upphovsrättsligt skydd?

Likt andra upphovsrättsskyddade verk såsom musik och film så är idrottsevenemang och atletiska föreställningar en form av underhållning som förmedlar en rekreationsupplevelse till åskådarna. Dess attraktionskraft beror av sportens oförutsedda händelser.⁴³

Detta garanterar dock inte upphovsrättsligt skydd då idrottsevenemang först måste uppnå kravet på verkshöjd.

EU domstolen slog dock fast i kombinationsmålet Murphy att Premier League matcher inte kan få upphovsrättslig skydd då en fotbollsmatch inte kan klassificeras som ett verk enligt definitionen i infosoc-direktivet. För att klassas som ett verk så krävs det att det aktuella alstret är originellt på så sätt att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse.⁴⁴ Idrottsevenemang kan inte anses utgöra sådana intellektuella skapelser som kan klassificeras som verk. Det gäller särskilt för fotbollsmatcher, vilka omgärdas av spelregler som inte lämnar utrymme för en kreativ frihet som krävs enligt upphovsrätten.⁴⁵

Argumentationen i EU- domstolens avgörande liknar resonemanget i Infopaqmålet vilket också påpekade att ett verk måste vara originellt på de sätt att det är upphovsmannens egna intellektuella skapelse.⁴⁶ Det noterades dock i faller Murphy att den unika och individuella karaktären hos ett sportevenemang kan omvandla det till ett skyddsvärt föremål genom nationell lagstiftning.⁴⁷ Genom att domstolen i målet Murphy ställde krav på att verket ska innehålla ett visst mått av kreativitet och att de ska vara författarens egna intellektuella skapelse så gick domstolen längre än vad som var harmoniserat tidigare.⁴⁸

Kravet på kreativitet är därav att anses som avgörande vilket även framgår i rättsfallet Painer.

---

⁴³ Elam (2016) st. 10.

⁴⁴ EU-domstolen dom C-403/08, punkt 96-97.

⁴⁵ EU-domstolen dom C-403/08, punkt 98.

⁴⁶ EU domstolens dom, C-5/08, punkt 37.

⁴⁷ EU-domstolen dom C-403/08, punkt 100.

⁴⁸ Van Eechoud (2012) s. 2012.

I ett avgörande från HD (C More) angående sändningsrättigheter till ishockeymatcher så argumenterade HD likt EU- domstolen i Murphy. I rättsfallet så lade en person ut länkar till ishockeymatcher på sin webbsida för allmänheten att ta del av. Till detta så angav HD att reprissekvenser som är insprängda i direktsändningen kan omfattas av ensamrätten för framställare av ljud eller bild men däremot så kan inte direktsändningen omfattas av ensamrätten.⁴⁹

Det centrala i ett idrottsevenemang är matchen eller tävlingen och denna är som regel inte upphovsrättsligt skyddad. Däremot så kan reportage och intervjuer i samband med en tävling eller match utgöra litterära verk. Även bildproducentens och kameramännens arbete kan skyddas som verk men för att en sportsändning ska anses ha verkshöjd så krävs det att innehållet går utöver vad som är givet utifrån de förutsättningar som följer av tävlingen eller matchen och att det kan betecknas som resultatet av ett eget intellektuellt skapande. I fallet så ansåg HD att sändningen inte kunde anses framstå som en egen intellektuell skapelse och sändningarna hade varken till någon del eller som helhet uppfyllt kravet på verkshöjd.⁵⁰

Av dessa rättsfall så går det därav att utläsa att i idrotter med direktmotståndare så begränsas spelarnas kreativa val när de idrottar, varvid idrottarens prestation inte är ett intellektuellt bidrag till skapandet av ett dramatiskt verk. Det är heller inte tillräckligt originellt eller kreativt.⁵¹ Likaså kan alster som tillkommer genom slumpen utan en människas konstnärliga överväganden inte erhålla upphovsrätt.⁵² Trots idrottarnas ansträngning och skicklighet är det inte relevant för upphovsrätt vilket också går att utläsa från rättsfallet Fotball DataCo som handlar om upphovsrätt för databaser. Det angavs i målet att den intellektuella ansträngningen och skickligheten som krävts saknar relevans vid bedömning om ett alster ska åtnjuta upphovsrättsligt skydd. Det som ger upphovsrättsligt skydd är om databasen har uttryckt sin kreativa kapacitet på ett egenartat sätt genom att göra fria och kreativa val.⁵³

---

⁴⁹ NJA 2015 s. 1097.

⁵⁰ NJA 2015 s. 1097, punkt 20–21.

⁵¹ Elam (2016) st. 73.

⁵² Se Olssen och Rosén: upphovsrättslagstiftningen en kommentar (15 januari 2019, 3 uppl., Zeteo), kommentar till 1 kap 1 § URL, under rubriken `Allmänt om verksbegreppet`.

⁵³ Domstolen dom av den 1 mars 2012, Football Dataco Ltd m.fl. mot Yahoo! UK Ltd m.fl., C-604/10, EU:C:2012:115, punkt 38–46.

Ser vi till de olika idrottskategorierna så är det klart från HD:s och EU-domstolens prejudicerande praxis att idrottsevenemang med direkt motståndare och idrotter med scenariostrategier inte är upphovsrättsligt skyddsvärda.⁵⁴ För den tredje kategorin, de icke tävlingsinriktade atletiska rutinerna så föreligger det problem att dra en gräns mellan idén och dess uttryck.⁵⁵ Det är inte troligt att dessa möter minimikraven för originalitet i de flesta jurisdiktioner även om det är upp till varje enskild EU medlemsstat att själv avgöra saken under nationell rätt.⁵⁶ Dessvärre så nämns inte idrott eller idrottsevenemang i något av förarbetena till URL.⁵⁷

2.6 Vad gäller för koreograferade tävlingsidrotter?

Frågan blir då om koreograferade idrotter kan få upphovsrätt? Vi rör oss med denna frågeställning in i idrottskategorierna fyra och fem.

Det främsta hindret enligt EU-domstolens bedömning är att idrottens spelregler inte lämnar något utrymme för kreativ frihet.⁵⁸ Reglerna berättar förvisso inte för idrottarna exakt vad de ska göra utan de sätter snarare breda begränsningar för vad spelare kan göra och definierar sportens initiala villkor, såsom villkor för seger.⁵⁹ Exempelvis så har synkroniserad simning en teknisk rutin som måste följa tidsgränser och fastställda rörelser, dock så kan arrangemang och kombinationen av element bestämmas av skaparen.⁶⁰ Likaså ska konståkningens friåkningsrutin under sina 4 minuter innehålla sju hopp, tre piruetter, en stegsekvens och en koreografisk sekvens.⁶¹ Detta lämnar stor tid över för kreativitet och personlighet för idrottaren och dennes koreograf.

---

⁵⁴ Bussey (2013) s. 32.

⁵⁵ Elam (2016) st. 75.

⁵⁶ Beck och von Werder (2017) st. 4.

⁵⁷ Prop. 1960:17

⁵⁸ EU-domstolen dom C-403/08, punkt 98

⁵⁹ Elam (2016) st. 71.

⁶⁰ Elam (2016) st. 61.

⁶¹ International Skating Union (2022) s. 80, s. 110.

Så det kan finnas utrymme att inkludera koreograferade idrotter som skyddsvärda verk.⁶²

Atleter i koreograferade idrotter möter heller inte samma motstånd i form av ett motståndarlag varvid koreograferade idrotter inte styrs av samma slump. De kan på så sätt fortsätta att öva in sin tävlingsrutin för att förbättra deras slutliga program och koreografi. På så sätt är idrotter som konståkning och gymnastik nära den traditionella dansen vilka ofta är helt koreograferade med lite utrymme för improvisation.⁶³ Dans uppfyller ofta även kravet på upphovsrätt.⁶⁴ I koreograferade tävlingsidrotter så bedöms idrottaren delvis för sitt estetiska resultat och det konstnärliga uttrycket av deras prestation. Det konstnärliga uttrycket baseras exempelvis utifrån hur väl deras kroppsliga rörelser synkroniseras med musik, kostymer och smink på samma sätt som i en balett.⁶⁵ Man kan dock inte bortse från att poängsättning även sker utefter de tekniska meriterna och hur väl de tekniska momenten utförs i koreograferade idrotter. Idrottare i koreograferade idrotter agerar inte och dansar inte heller, utan de deltar i en tävling. Det gör att gränsdragningen mellan olika idrottskategorier suddas ut då de flesta är konkurrensbaserade aktiviteter som underhåller en publik.⁶⁶

Om i stället innehållet och den allmänna förståelsen av vad som utgör ett konstnärligt verk studeras så stöds antagandet om att endast koreograferade idrotter kan få upphovsrättsligt skydd. Då de har ett underliggande manus som åtminstone till viss del syftar till att berätta en historia.⁶⁷ Manuspjäser som är koreograferade kan normalt skyddas och då en manusförd idrottsuppvisning eller tävling kan bära med sig samma koreograferade steg som en teaterpjäs eller balett säger logiken att även koreograferade tävlingsidrotter bör vara upphovsrättsskyddade.⁶⁸ Urvalet av musik och kostymer med mera inom koreograferade idrotter kan även med deras kreativa kombinationer överträffa originalitetsnivån samt att den noggrant genomtänkta

---

⁶² Elam (2016) st. 18.

⁶³ Kukkonen (1998) s. 810.

⁶⁴ Das (2000) s. 1086.

⁶⁵ Kukkonen (1998) s. 810.

⁶⁶ Elam (2016) st. 46.

⁶⁷ Ibid st. 50.

⁶⁸ Das (2000) s. 1086.

sammansättningen av tekniska element och kombinationen av atletiska rörelser förmedla en bredare historia.⁶⁹

Den femte idrottskategorin som är designad för att genom uppvisning underhålla en publik kan uppnå kraven på upphovsrättsligt skydd som ett konstnärligt verk.⁷⁰ Det har argumenterats för att upphovsrätt därför ska existera även för koreograferade tävlingsidrotter då det inte är någon större skillnad på att exempelvis tävla i isdans jämfört med att genomföra en uppvisning i isdans.⁷¹

Det kan alltså finnas ett undantag till regeln om att idrotter inte kan få upphovsrätt om det gäller idrottsevenemang med kreativa rutiner som skapats i förväg, vilket förmodligen är fallet för koreograferade idrotter som konståkning och gymnastik och liknande sporter. Men hittills har inga rättsfall involverande koreograferade idrotter och frågan om upphovsrätt påträffats.⁷²

Det som talar emot att koreograferade idrotter skulle kunna åtnjuta upphovsrättsligt skydd är att förutsättningarna för idrotter skulle undergrävas om en skapare ges upphovsrättsligt skydd och hindrar andra från att utföra deras verk.⁷³ En idrottsutövare ska inte kunna förhindra andra idrottare från att använda tekniker och rörelser som denne utvecklat. Syftet med idrottslig tävlan är att utövarna ska konkurrera med dess talang och uthållighet för att bli den bäste oavsett om det innebär att kopiera andra utövares tekniska framföranden. På så sätt hade det förefallit oförenligt med själva idén om idrottslig tävlan om en konståkare eller gymnast på rättslig väg kunnat förhindra medtävlare från att använda en teknik som idrottaren utvecklat.⁷⁴

En del påstår även att många koreografier inom idrotter redan bygger på en eller flera redan existerande kompositioner då koreografen kan använda redan existerande verk.⁷⁵

---

⁶⁹ Mezei (2017) s. 12.

⁷⁰ Bussey (2013) s. 32.

⁷¹ Townley (2019) st. 2.

⁷² Margoni (2016a) s. 395.

⁷³ Lindholm (2014) s. 245 ff.

⁷⁴ Ibid s. 35 ff.

⁷⁵ Das (2000) s.1094.

3 Konsekvenser

Om vi antar att koreograferade idrotter kan ses som verk och de uppfyller verkshöjdskravet så leder det oss in på frågan om de praktiska konsekvenserna av att innefatta koreograferade idrotter och idrottseven inom upphovsrättsskyddet.

I detta fall så skulle idrottare få en vidsträckt rättighet att kontrollera användningen av verket och få en ensamrätt till verket.⁷⁶ Av 2 § URL så framgår det att ensamrätten bland annat inkluderar rätten att förfoga över verket och göra det tillgängligt för allmänheten i ursprungligt eller ändrat skick. Några av de mest värdefulla av dessa nyttjanderätter skulle inkludera kopierings-, distributions- och visningsrättigheter.⁷⁷

Några konsekvenser som kan uppstå till följd av att även koreograferade idrotter ges upphovsrätt är att idrotten kan skadas. Det finns farhågor om att olika idrottsliga grenar hade avstannat i stället för att blomstra då det kan försämra den underliggande konkurrensen.⁷⁸ Det kan bli konkurrenshämmande till följd av att mängden av tillåtna rörelser minskar vilket gör att motståndaren i en idrott kan avskräckas från att använda dessa rörelser eller hindra denne från att uttrycka sig fritt.⁷⁹ Ensamrätten i 2 § URL inkluderar även en ensamrätt för skaparen att framföra verket i ursprungligt eller ändrat skick. Detta kan leda till gränsdragningsproblematik om hur långt en idrottarens upphovsrätt sträcker sig när en annan idrottare framför likande rörelser och vem som får eller inte får använda sig av vissa rörelser. Att kväva konkurrensen är inte i enlighet med immaterialrättens eller idrottsvärldens syfte.⁸⁰ Införandet av upphovsrätt kan därav leda till att denna rättighet överdrivs.⁸¹

Ytterligare en praktisk problematik är att det i första hand är idrottare som kan begå upphovsrättsliga överträdelser trots att idrottaren agerar under ledning av en tränare eller koreograf. I dessa fall så finns det flera aktörer

---

⁷⁶ Webber (1999) s. 326.

⁷⁷ Ibid s. 329 f.

⁷⁸ Mezei (2017) s. 15.

⁷⁹ Webber (1999) s. 332.

⁸⁰ Das (2000) s. 1088.

⁸¹ Bussey (2013) s. 24.

som kan möta ansvarsanspråk. Så frågan blir vem som ska betala licensavgiften till skaparen av koreografin.⁸²

Inom koreograferade idrotter kan upphovsrättsskyddet tänkas tillfalla koreografen eller tränaren medan idrottaren i fråga i stället kan få skydd för sin artistiska tolkning. Desto mer idrottaren sätter sin personliga prägel på koreografin genom att göra fria och kreativa val desto mer anses idrottaren som en av skaparna till det eventuella verket. Det slutliga framförandet kan då i stället ses som en samarbetsprocess mellan idrottaren, koreografen och tränaren. Avgörandet faller på vem eller vilka det är som har bidragit till det slutliga verket.⁸³ Det kan även gå så långt att idrottarens prestation ersätter den ursprungliga skaparens arbete.⁸⁴ Det måste då även utredas vem som ska ersätta vid överträdelse samt vem som ska ersättas.

Även sändningsföretag som är intresserade av att sända sådana rutiner kan få besvärliga licensfrågor att ta itu med.⁸⁵ Likaså kan licenseringsproblem uppstå i de fall licensen har begärts på rätt sätt men när det koreograferade verket inte används eller ändras under idrottsevenet.⁸⁶

Ytterligare en praktisk konsekvens som kan ställa till det är att olika länder tillämpar olika regler om upphovsrätt. Det kan då tänkas att en given koreografi skyddas i ett land men inte i ett annat.⁸⁷ Detta kan skapa problem för både sändningsföretag och deltagare i tävlingen.

Det är även tänkbart att koreografier är skyddade i ett land men infaller under upphovsrättsskyddets begränsningar eller undantag i landet. I Europa framgår dessa undantag av infosoc direktivet och av nationell lagstiftning. Även om det för tillfället är en låg sannolikhet att ett undantag tillåter fri användning av annans koreografi på idrottsevenemang så är detta en aspekt att ha i åtanke.⁸⁸ Eventuellt så skulle en koreografs ekonomiska rättigheter kunna inskränkas under infosoc direktivet om användningen inte strider mot

---

⁸² Mezei (2017) s. 15.

⁸³ Waelde, Whatley och Pavis (2014) s. 16.

⁸⁴ Mezei (2017) s. 17.

⁸⁵ Bussey (2013) s. 24 f.

⁸⁶ Mezei (2017) s. 16.

⁸⁷ Bussey (2013) s. 25.

⁸⁸ Mezei (2017) s. 17.

skaparens normala utnyttjande av koreografin och om det på ett icke orimligt sätt skadar koreografens legitima intressen.⁸⁹

En positiv konsekvens som kan ske av att idrottsevent för koreograferade idrotter ges upphovsrättsligt skydd är att sportens medierätter skulle skyddas mycket hårdare. Detta kan stärka deras kommersiella värde och öka intäkterna för innehavarna av dessa rättigheter och kan stimulera långsiktiga investeringar.⁹⁰

Att ge idrotter upphovsrättsligt skydd skulle även ge idrottaren en ekonomisk fördel jämfört med dagens läge. Ett skydd skulle ge idrottaren kontroll att skydda dennes individuella ansträngning mot spridning av verket och tillåta denna att uppnå viss intäkt ifrån visningarna av verket.⁹¹ Om idrottare har möjlighet att få upphovsrätt så påverkar det inte bara idrottarna utan även andra som i vanliga fall har exklusiv rätt att exploatera idrottsevent som exempelvis sponsorer och skapare av verk.⁹² Upphovsrätten ger idag en hög skyddsnivå för skaparen i syfte att ge incitament till intellektuellt skapande då detta anses gagna både upphovsmännen, kulturen, samhället och näringslivet i stort.⁹³

---

⁸⁹ InfoSoc direktivet preambeln (44)

⁹⁰ Andriychuk (2008) st. 5.

⁹¹ Webber (1999) s. 326 f.

⁹² Dr. Vassallo Carina, 'Can Copyright be Claimed by athletes in their sporting performances?' GVZH Advocates, <<https://gvzh.mt/>> (besökt 2023-01-03)

⁹³ InfoSoc direktivet preambel (9)

4 Analys

I dagsläget så har idrottsevenemang inget lagstadgat upphovsrättsligt skydd. Koreograferade idrotter har heller inte direkt hanterats inom upphovsrätten.

Det är inte troligt att idrotter med direktmotståndare kommer att få upphovsrättsligt skydd i framtiden då både EU-domstolen och HD har motsatt sig detta. För att dessa idrotter ska få upphovsrättsskydd så behöver upphovsrätten och dess syfte ses om. Det är nog inte önskvärt att genomföra en sådan ändring då det skulle innebära att fler kan få upphovsrätt utan större kreativ insats. Det kan även skapa licensieringsproblematik och svåra frågor för andra idrottsmän om vad som är tillåtet eller inte, vilket kan skada idrotten i stort.

Det finns dock skäl att ifrågasätta om domstolens bedömning ska gälla idrottsevenemang för koreograferade idrotter, då dessa idrotter innehåller i alla fall delar av kreativa och fria val samt att de berättar en historia för åskådarna. I Infopaq domen angavs det att för att ett verk ska få upphovsrätt så ska det skapas genom fria och kreativa val. Det kan då ifrågasättas om valen en idrottare gör är fria om man ställer dem inom spelreglernas ramar? I Infopaq domen så konstaterade domstolen att upphovsrätt kan förekomma i mycket korta verk. Argumentet att reglerna hindrar idrottarens fria och kreativa val bör därav utgå då koreograferade idrotter i alla fall till viss grad har tidsmässigt utrymme för kreativitet och frihet mellan de krav som idrottens regler ställer. De sekvenser där idrottaren kan uttrycka sin personlighet och kreativitet på ska då enligt bedömning utefter Infopaq domen kunna ses som upphovsrättsligt skyddsvärda, om inte hela idrottarens rutin kan skyddas.

Likaså presenterade rättsfallet Painer en lösning i och med att skaparen kan uttrycka personlighet även i begränsade situationer såsom en porträttfotografering. Det kan därför argumenteras att då porträttfotografer kan uttrycka sin personlighet genom iscensättning, positionering och atmosfär så bör även koreograferade idrotter inrymma samma möjlighet att uppfylla de krav på originalitet som ställs genom uttrycket av rörelse, musik och kostym. Spontant så kan det även anses som att koreograferade idrotter trots

sina spelregler innefattar ett större utrymme för kreativitet och mer tillfällen för upphovsmannen att sätta sin personliga prägel på det skapade verket. Man ska dock vara försiktig med att dra för långtgående slutsatser mellan två olika fall.

Ser man till koreograferade idrotter så kan de även röra sig från att vara tävlingsidrotter till att bli uppvisningsidrotter. Det kan till detta poängteras att det inte är någon större skillnad på en koreografi som framförs på en uppvisning jämfört med en tävling, där det förstnämnda har upphovsrättsligt skydd. Likaså anses närliggande alster såsom balett och dans vara skyddsvärda varvid koreograferade idrotter därav bör ges samma skydd.

Ordalydelsen från svenska förarbetet anger att för att klassas som ett konstnärligt verk så ska det röra sig om ett verk med konstnärlig ambition i syfte att nå en konstnärlig verkan. En fråga att ställa sig i relation till detta är om syftet i koreograferade idrotter är att skapa konst eller att vinna tävlingar?

Till detta så kan påpekas att det kan finnas mer än ett syfte med idrotten och det ena behöver inte utesluta det andra. Att koreograferade idrotter bedöms delvis för den konstnärliga delen av deras utföranden kan tyda på att det kreativa skapandet inom idrotterna är av yttersta vikt.

Det nämndes dock att ett upphovsrättsligt skydd kan undergräva idrotten, till detta så är det viktigt att beakta att EU-domstolen i rättsfallet Murphy redan gick utöver vad som var harmoniserat och att då ge upphovsrätten ännu strängare krav inte varit lämpligt då detta även kan påverka skyddsmöjligheten på andra områden.

Jämfört mot den tredje kategorin icke tävlingsinriktade atletiska rutiner som i normalfallet inte erhåller upphovsrätt då det är svårigheter med att dra en gräns mellan idéer och idéns uttryck. Så skiljer sig koreograferade idrotter mycket mot dessa då koreograferade idrotter innehåller längre sekvenser av fritt skapande. Därav ska inte samma anledning att neka upphovsrätt ligga till grund för koreograferade idrotter.

Sett till ovan nämnda analys så bör, även om rättsläget är mycket osäkert, koreograferade idrotter nå upp till den nivå av kreativitet och originalitet som krävs för att verkshöjdskravet ska uppfyllas.

Nästa fråga blir då om det anses önskvärt att skydda koreograferade idrottsevenemang?

Dessvärre så skulle ett starkare upphovsrättsligt skydd i sin tur innebära andra problem med exempelvis licensering, att det kan skada idrotten samt att upphovsrätten inte är helt harmoniserad. Å andra sidan så finns det ekonomiska incitament som talar för ett starkare immaterialrättsligt skydd för koreograferade idrotter, då ett starkare skydd bland annat kan stärka mediarättigheternas och öka idrottsevenemangens kommersiella värde, bidra ekonomiskt till atleterna och koreografer samt gynna kulturen i samhället.

Här nedan följer en kort analys för hur man skulle kunna hantera upphovsrättsligt skydd för koreograferade idrotter i framtiden för att minska några av de negativa effekterna ett starkare skydd kan skapa.

Den potentiellt negativa konsekvensen att idrotten kan skadas skulle kunna minskas genom att man ger idrottens upphovsrätt en begränsad omfattning. I samband med upphovsrättsligt skydd så kan en kreativ återgivning av ett verk i sig vara upphovsrättskyddat men skyddet som ges kan vara smalt. Likt i rättsfallet Smultron så kan skyddsomfånget för koreografier gälla för direkta kopieringar av verket eller mycket snarlika verk.

En idé är även att begränsa skyddstiden till en kortare tidsperiod. Detta hade gjort det enklare för domare, funktionärer och idrottare att ha kontroll på vad som är upphovsrättsligt skyddat då lagen och spelreglerna bör korrelera för att det inte ska uppstå problem. Vad sker exempelvis om en idrottare inskränker någons upphovsrätt men vinner en tävling?

Det har föreslagits att risken för att skada idrotten kan minskas genom att ha kunniga jurister på plats samt om man inför en särskild skiljedom för idrottsrelaterade frågor.⁹⁴ Denna lösning skulle dock kunna leda till ökade kostnader och därigenom bli kontraproduktiv då frågor uppkommer om vem som ska stå för dessa kostnader. Det måste med detta även beaktas att idrotten har sin grund i ideellt arbete. Om bara direkta koreografier eller mycket snarlika verk skyddas så är det mindre risk för korreleringsproblem och mindre sannolikt att idrotten kommer att skadas. Likaså kan korreleringsproblemen regleras internt i idrottens spelregler. Genom att exempelvis inför

---

⁹⁴ Das (2000) s. 1099 f.

poängavdrag för direkt kopiering ges idrottare ännu starkare skäl till nytveckling vilket i sin tur kan gynna idrotten. Det måste även påpekas att endast uttrycket av idéer skyddas och inte själva idén varvid en idrottare som skapar ett nytt element inte kan ges skydd.

Det finns redan idrottsliga fördelar att inte direkt kopiera andra idrottares rutiner. Genom att idrottare bedöms på den konstnärliga aspekten så förfördelas idrottaren av att driva den kreativa utvecklingen framåt. Det finns därav redan incitament för idrottare att vara nytänkande och det är i dagsläget inte ett känt problem att idrottare använder varandras koreografier. Det framstår därför som ologiskt att problemet kommer att uppstå om koreograferade idrotter erkänns ett upphovsrättsligt skydd.

Sett till licensieringen så kan det skapa problem då många kan vara skapare av en koreografi och regelverket kan skilja sig åt mellan olika länder. Ändå är licensieringens besvärliga karaktär ingen ursäkt för att utesluta upphovsrättsskydd då licensiering i slutändan ekonomiskt kan gynna exempelvis sändningsföretag och idrottare. Medierätter hade kunnat skyddats bättre vilket är något som kan stimulera långsiktiga investeringar och öka idrottens kommersiella värde.

En lösning är att organisatörerna av eventet i förhand undertecknar ett avtal om författarskapsöverföring med skaparna av det idrottsliga verket. Genom att göra detta skulle arrangörerna kunna få rätt att sända deras idrottsverk. Likaså kan idrottare, tränare och koreografer redan i förväg reda ut frågor om upphovsrätt.

Om idrottare har möjlighet att få upphovsrätt så påverkar det inte bara idrottaren utan även andra som i vanligtvis har exklusiv rätt att exploatera idrottsevenet som exempelvis sponsorer och skapare av verk. På så sätt skulle många aktörer gynnas av att ingå avtal i förväg vilket även förenklar processen.

En ekonomisk aspekt som erhåller en negativ syn på frågan om upphovsrätt till idrotter påpekar att, i de fall ett tillfredställande resultat uppnås utan upphovsrättsligt skydd, så är skyddet inte nödvändigt för att fostra kreativitet på området. Enligt detta synsätt så syftar upphovsrätten till att optimera kreativiteten genom att ge upphovsmän tillräckligt skydd för att kunna skapa verk och motsvara det ekonomiska besväret och riskerna, samtidigt

som skyddet ska begränsas för att inte skapa monopol. Idag anses idrottare redan ha tillräckligt starka incitament genom vinstaspekten samt monetära och sociala belöningar för att skapa kreativa verk, varvid upphovsrättsligt skydd inte behövs.⁹⁵ Dessvärre så har andra aktörer som exempelvis koreografer inte lika starka incitament utan ett upphovsrättsligt skydd, varefter idrotten kan gynnas ännu mer om ett skydd ges.

Upphovsrätten kan dessvärre skilja sig åt mellan länder, därför kan det tänkas att dessa lösningar endast fungerar i vissa länder. Margoni påstår dock att det är handeln på den inre marknaden i EU som har drivit på harmoniseringen av upphovsrättslagstiftningen hittills.⁹⁶

Alternativet är annars att i stället neka koreograferade idrotter upphovsrättsligt skydd och låta dem förbli oskyddade. Det innebär att idrottsevenemang i stället fortsätter att skyddas genom ett lapptäcke av andra regler såsom exempelvis otillåten marknadsföring, varumärkesrätt, straffrättsliga regleringar, fastighetsrättsliga regler.⁹⁷ Detta skydd är dock inte optimalt för idrotten då andra problem såsom illegal streaming fortfarande kan förekomma.

4.1 Slutsatser

Kravet på kreativitet som återfinns i EU-domstolens och HD:s praxis har gått längre än det som är uttalat enligt svensk rätt. HD har tidigare uttalat att det endast torde vara ett måttligt krav på originalitet för att ett alster ska få upphovsrätt. Trots de striktare kraven så innehar koreograferade idrotter en stor grad av kreativitet varvid de borde erhålla upphovsrättsligt skydd. Dessvärre så kanske ett upphovsrättsligt skydd inte är helt önskvärt då motstridiga intressen finns och ett skydd kan skapa andra komplicerade problem. Det finns dock alternativ för att minska dessa negativa effekter så därav bör koreograferade idrotter ges upphovsrättsligt skydd.

År 2018 så godkände europaparlamentet ändringar i utkastet till DSM-direktivet till att även inkludera ett nytt skydd för arrangörer av

---

⁹⁵ Weber (1999) s. 333 f.

⁹⁶ Margoni (2016b) st. 1.

⁹⁷ Lindholm (2014) s. 249.

idrottsevenemang. Tyvärr så misslyckades genomförande av att inkludera idrottsevenemang som upphovsrättsligt skyddsvärt.⁹⁸

Denna uppsats är dock inte ute efter en politisk debatt men avsaknad på inkludering av idrottsevenemangs upphovsrätt i rättsutredningar och förarbeten gör att rättsläget fortfarande är osäkert.

---

⁹⁸ Townley (2019) st. 11-17.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

International Skating Union, *Special Regulations & technical Rule Single & Pair Skating and Ice Dance*, 58th edition, International Skating Union, Phuket, 2022

Kleineman, Jan, 'Rättsdogmatisk metod' i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018

Lindholm, Johan, *Idrottsjuridik*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2014

Margoni, Thomas, The Harmonisation of EU Copyright Law: The Originality Standard. In: Perry, M. (eds) *Global Governance of Intellectual Property in the 21st Century*. Springer, Cham, 2016 (b)

Maunsbach, Ulf & Wennersten, Ulrika, *Grundläggande immaterialrätt*, Fjärde upplagan, Gleerups, Malmö, 2018

Olssen och Rosén, upphovsrättslagstiftningen en kommentar (15 januari 2019, 3 uppl., Zeteo), kommentar till 1 kap 1 § URL, under rubriken 'Allmänt om verksbegreppet'

Reichel, Jane: 'EU-rättslig metod' i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018

Rosén, Jan, *Upphovsrättens avtal: regler för upphovsmäns, artisters, fonogram-, film- och databasproducenters, radio- och TV-bolags samt fotografers avtal*, 3., [omarb.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2006

WIPO, *Understanding Copyright and Related Rights*, 2nd edition, World Intellectual Property Organization, Geneva 2016.

Artiklar

Andriychuk, Oles, The legal nature of premium sports event: 'IP or not IP that is the question', *The international sports law journal*, vol 3-4, 2008, s.52+

Beck, Benjamin. von Werder, Konstantin, Can a Sequence of Movements Such as Yoga Poses or Dance Steps be Copyrighted?, *WIPO Magazine*, Vol 3, 2017.

Bussey, Alexander, Stretching Copyright To Its Limit: On the Copyrightability of Yoga and Other Sports Movements in Light of the U.S. Copyright Office's New Characterization of Compilations, *Jeffrey S. Moorad Sports Law Journal*, Vol. 10, No. 1, 2013, s. 1-33

Das, Proloy K, Offensive Protection: The Potential Application of Intellectual Property Law to Scripted Sports Plays, *Indiana Law Journal*, Vol. 75, No. 3, 2000, s. 1073-1101

Elam, Viola, (2016) 'Sporting events as dramatic works in the UK copyright system', *Entertainment and Sports Law Journal*, 13, 1, 2016.

Jesien Karolina, Don't Sweat it: Copyright Protection for Yoga...Are Exercise Routines Next?, *Cardozo Public Law, Policy and Ethics Journal*, Vol. 5, 2007, s. 623-654

Kukkonen, Carl, Be a Good Sport and Refrain From Using My Patented Putt: Intellectual Property Protection for Sports Related Movements, *Journal of the Patent & Trademark Office Society*, Vol. 80, 1998, s.808-830

Levin, Marianne, Marieanne Alsne: Koreografi och upphovsrätt. En rättsjämförande studie, *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, Vol.101, No 3, 1988, s. 447-457

Margoni, Thomas, The Protection of Sports Events in the EU: Property, Intellectual Property, Unfair Competition and Special Form of protection, *IIC- International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2016 (a).

Mezei, Peter, Copyright Protection of Sport Moves, *SSRN Electronic Journal*, 2017, s. 271-297

Towney, Stephen, Intellectual Property and the Specificity of Sports, *WIPO Magazine*, vol. 2, 2019.

Van Eechoud, Mireille, Along the Road to Uniformity – Diverse Readings of the Court of Justice Judgements on Copyright Work, *Journal of Intellectual Property, Information, Technology and Electronic Commerce*, Vol. 3, No. 1, 2012, s. 60-80

Waelde, C, Whatley, S, Pavis, M, Let's Dance!-But Who Owns It?, *European Intellectual Property Review*, vol. 36, No. 4, 2014, s. 217-228

Weber, Loren J, Something in the Way She Moves: The Case for Applying Copyright Protection to Sports Moves, *Columbia VLA Journal of Law & The Arts*, Vol. 23, 1999, s. 317-361

Källor

Offentligt tryck

SOU 1956:25 Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk: lagförslag.

SOU 2006:83 Radio och Tv i allmänhetens tjänst – Överlåtelse av rättigheter till offentligt framförande

SOU 2011:32 En ny upphovsrättslag.

Prop. 1960:17 med förslag till lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, m. m.

Rättsfallsförteckning

EU- domstolen

C-604/10 Football Dataco Ltd m.fl. mot Yahoo! UK Ltd m.fl.,
EU:C:2012:115

C-5/08 Infopaq International A/S mot Danske Dagblades Forening,
EU:C:2009:465.

C-403/08 och C-429/08 Karen Murphy mot Media Protection Services Ltd, EU:C:2011:631.

C-145/10 Eva-Maria Painer mot Standard VerlagsGmbH m.fl,
ECLI:EU:C:2013:138.

Sverige

NJA 2015 s. 1097 (C More).

NJA 1994 s. 74 (Smultron).

NJA 2004 s.149

Övrigt

Dr. Vassallo Carina, 'Can Copyright be Claimed by athletes in their sporting performances?' GVZH Advocates, <<https://gvzh.mt/>> (besökt 2023-01-03)